

บทคัดย่อ

การศึกษา “วัฒนธรรมต่างชาติ” พลวัตที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอเกาะสมุยและเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน พลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม วัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงการหาแนวทางสร้างภูมิคุ้มกัน

เกาะสมุยและเกาะพะงัน เป็นเกาะตั้งอยู่ในทะเลอ่าวไทย เกาะสมุยมีเนื้อที่ประมาณ 252 ตารางกิโลเมตร ส่วนเกาะพะงันมีเนื้อที่ประมาณ 170 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนกลางของเกาะมีภูเขา พื้นที่รอบนอกมีทั้งพื้นที่เป็นที่ดอน ราบลุ่ม และราบต่ำสลับกันไป มีหาดทรายและสันทรายกระจายรอบ ๆ ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นมรสุมเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมทะเล แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ทะเล และทรัพยากรท่องเที่ยว มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครบครัน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวต่างชาติ สภาพเศรษฐกิจเกี่ยวข้องอยู่กับการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และการท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของเกาะสมุยคือ การชนควาย เพลงร้องเรือ ส่วนเกาะพะงันคือ ชักพระทางทะเล สำหรับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเกาะสมุยและเกาะพะงันแต่เดิมไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นมาอย่างไร แต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวปรากฏหลักฐานว่า เกาะสมุยอยู่ในการปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนเกาะพะงันขึ้นกับเมืองไชยา ปีพ.ศ.2440 มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่น เกาะสมุยและเกาะพะงันจึงถูกยุบรวมเป็นอำเภอเดียวกัน คือ อำเภอเกาะสมุยขึ้นต่อเมืองไชยา หลังปีพ.ศ.2513 เกาะพะงันแยกตัวจากเกาะสมุยตั้งเป็นกิ่งอำเภอ และตั้งเป็นอำเภอในปี พ.ศ.2520 ภายหลังจากมีการพัฒนาประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปีพ.ศ.2504 เป็นต้นมา นับเวลายาวนานได้ห้าทศวรรษบริบทชุมชนเกาะสมุยและเกาะพะงันได้รับผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน อาทิ สภาพกายภาพ สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างกว้างขวาง

ด้านพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เดิมวิถีชีวิตของผู้คนทั้งสองเกาะมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปโดยระบบธรรมชาติ โดยมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างช้าๆ ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป วัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้คนในยุคหนึ่งผูกมัดอยู่กับสถาบันศาสนาและครอบครัว

สาระของการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและศาสนา วัฒนธรรมการทำงานมีทั้งปัจเจกบุคคลและการทำงานเป็นกลุ่ม วัฒนธรรมการผลิตและบริโภคแบบเดิมเป็นการผลิตในสิ่งที่บริโภคและบริโภคในสิ่งที่ผลิต ปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยสี่และแรงงานในครัวเรือน ภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของทั้งสองเกาะ ทำให้การเดินทางติดต่อกับภายนอกมีความสะดวกมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ชาวต่างชาติที่ต้องการหลีกเลี่ยงความแออัดของฝั่งทะเลจังหวัดภูเก็ตได้เปลี่ยนเส้นทางมาท่องเที่ยวมายังเกาะสมุยและเกาะพะงันมากขึ้น ชาวบ้านจึงปรับวิถีชีวิตด้วยการหารายได้จาก การเข้ามาของชาวต่างชาติ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างง่าย เช่น การสร้างเพิงพัก ให้เช่าตามชายหาด เป็นต้น หลังปีพ.ศ.2530 การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐบาลปรับโครงสร้างสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะต่างๆให้ทันสมัย ทำให้มีนักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการเพิ่มขึ้นมากขึ้น เกาะสมุยจึงเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกับภูเก็ตและพัทยา

ในส่วนวัฒนธรรมต่างชาติที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน ได้แก่ การศึกษา ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพแบบใหม่ วัฒนธรรมการทำงาน ได้แก่ ธุรกิจต่างชาติที่มีบทบาทในพื้นที่ การสร้างพื้นที่สำหรับคนต่างชาติ การทำธุรกิจนายหน้า และการนำการบริหารงานแบบตะวันตกมาใช้ ในการทำธุรกิจท่องเที่ยว วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภค ได้แก่ การผลิตและการบริโภคอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสาธารณูปโภค

ด้านผลกระทบ อุปสรรค และโอกาสต่อการเปลี่ยนแปลงทุนทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เชิงบวก ได้แก่ การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศสู่ความเป็นสากล การพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสารการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การพัฒนาสาธารณูปโภค ด้านเชิงลบ ได้แก่ การจัดระบบการศึกษา ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเสื่อมโทรมของสังคมและวัฒนธรรม สำหรับแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน นำเสนอใน 6 ประเด็น ได้แก่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้คุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมตน จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม สร้างพื้นที่สำหรับวัฒนธรรม สนับสนุนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ด้านวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะยาว